

NOTA

No. 2

INHOUD

Inleiding.

I. Het probleem.

- A. De wereldpolitieke achtergrond van het probleem.
- B. De feitelijke toestand.
- C. De noodzaak van gemeenschappelijke actie.

II. Taak en verantwoordelijkheid.

- A. De binnenlandse taak.
- B. De buitenlandse mogelijkheden.

III. Recente actie tot versnelde ontwikkeling.

- A. Eigen actie van de achtergebleven landen.
- B. Internationale actie in multilateraal verband.
 - 1. Het werk van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling.
 - 2. Normale en speciale activiteiten van de Verenigde Naties en van de Gespecialiseerde Organisaties.
 - 3. Het technische hulpprogramma der Verenigde Naties.
 - 4. De Internationale Financierings Maatschappij.
 - 5. De voorbereiding van de oprichting van een Speciaal Fonds voor de Economische Ontwikkeling.
- C. Internationale actie in bilateraal verband.

IV. Het aandeel van Nederland in de internationale hulp.

- A. Het gevolgde beleid ten aanzien van de internationale hulpverlening buiten het Koninkrijk.
- B. De Nederlandse bijdrage in multilaterale activiteiten.
 - 1. Als lid van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling.
 - 2. Als lid van de Internationale Financierings Maatschappij (I.F.C.).
 - 3. Als lid van de Verenigde Naties en de Gespecialiseerde Organisaties.
 - 4. Als deelnemer aan het programma van technische hulp van de Verenigde Naties.
 - 5. Andere bijdragen met een multilateraal aspect.

V. De Nederlandse bijdrage aan ontwikkelingsprojecten in de overzeese Rijksdelen.

Bijlagen.

Inleiding

Niet alleen bij de behandeling van hoofdstuk III van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1956, doch ook reeds vele malen vóórdien bleek, welk groot belang de Tweede Kamer hecht aan een versnelde ontwikkeling der achtergebleven landen. Er zijn weinig facetten van het buitenlandse beleid te noemen, die een zo grote mate van overeenstemming tussen Parlement en Regering en ook tussen alle groeperingen in het Parlement te zien geven als juist het vraagstuk van de hulp aan de achtergebleven landen. Dit stemt tot grote voldoening.

De Kamer heeft de wens kenbaar gemaakt, over deze aan gelegenheid van de hand van de Regering een nota afzonderlijk te ontvangen. Aan de vervulling van deze wens wordt door de Regering gaarne medegewerkt door de aanbidding van de hiernavolgende, aan het vraagstuk gewijde, beschouwingen en feitelijke gegevens inzake de internationale actie en het aandeel, dat Nederland in die actie neemt.

De gedachtenvorming over de verantwoordelijkheid voor de versnelling van de ontwikkeling in een groot deel der wereld — het achtergebleven deel — is echter nog jong; en de gegevens over wat door vele landen hetzij voor eigen, hetzij voor anderer ontwikkeling wordt gedaan, zijn nog allerminst volledig. Daarom zal deze nota noodgedwongen van beperkte strekking en inhoud moeten zijn. Zij bedoelt slechts enig materiaal te geven om de Kamer in de gelegenheid te stellen zich een beeld te vormen van de omvang van het probleem en van de plaats, die Nederland op het ogenblik inneemt bij het zoeken naar oplossingen.

Het buitenlands beleid van ieder land is uiteraard in de eerste plaats gericht op de eigen welvaart en op het eigen belang. Maar in de steeds sterker geïntegreerde wereld van de twintigste eeuw is de welvaart van het eigen land onverbreeklijk verbonden aan de welvaart en aan het geestelijke en materiële evenwicht in vrijwel alle landen. Dat evenwicht is in vele achtergebleven gebieden nog steeds in ernstige mate verstoord. Daarom moet het probleem van de onvoldoende ontwikkelde grootste helft van de wereld een essentiële plaats innemen in het buitenlands beleid van elk land. Het doet dit zeker in Nederland.

Hoe sterk deze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid hier te lande wordt gevoeld, niet alleen bij Parlement en Regering, maar in alle lagen van de maatschappij, is duidelijk gebleken uit de weerklink, die de rede van H.M. de Koningin over dit onderwerp, uitgesproken in de Pieterskerk te Leiden op 18 juni 1955, heeft gevonden.

In de hiervolgende nota wordt eerst het probleem van de onderontwikkelde landen in grote lijnen geschetst. Vervolgens wordt nagegaan, op welke terreinen de verantwoordelijkheid in de eerste plaats bij de betrokken landen zelf berust en welke internationale maatregelen daarnaast nodig werden en worden geacht. Daarna wordt een overzicht gegeven van wat reeds verricht is en ook van in overweging zijnde maatregelen; en ten slotte wordt aandacht gewijd aan het Nederlandse aandeel in de verschillende activiteiten.

Zoals in de Memorie van Antwoord aan de Kamer inzake hoofdstuk III van de Rijksbegroting 1956 werd toegezegd,

wordt niet alleen vermeld, welke steun in multilateraal en bilateraal verband buiten het Koninkrijk wordt verleend, doch ook de steun, verleend aan ontwikkelingsprojecten in de overzeese Rijksdelen. Bij de beoordeling van deze laatste gegevens moet wel in het oog worden gehouden, dat de verantwoordelijkheid voor de Rijksdelen een geheel andere is dan die voor de welvaart van gebieden, waarvoor Nederland geen directe politieke medeverantwoordelijkheid draagt.

I. Het probleem

A. De wereldpolitieke achtergrond van het probleem

Een scherpe grens tussen de als economisch ontwikkelde en de als onderontwikkelde landen te beschouwen landen valt niet te trekken. In ieder hoogontwikkeld land zijn streken, waar de economische situatie ver onder het gemiddelde ligt en die dus in dat land zelf als relatief achtergebleven worden beschouwd. Iedere indeling van landen in groepen naar het niveau van hun economische ontwikkeling is tot zekere hoogte arbitrair. Ook een vergelijking van cijfers voor het inkomen per hoofd van de bevolking voert niet tot een duidelijke conclusie. In de internationale praktijk wordt echter gemakshalve een indeling gebruikt, volgens welke geheel Azië, met uitzondering van Japan, Afrika, met uitzondering van de Unie van Zuid-Afrika, grote delen van Latijns-Amerika, en Zuidoost-Europa tot het achtergebleven deel van de wereld worden gerekend. Enkele landen, zoals Italië, Argentinië, Venezuela en Cuba, worden in de desbetreffende literatuur gerekend juist op de grens te staan. Zuid-Italië is gedeeltelijk onderontwikkeld, Noord-Italië allerminst.

De termen onderontwikkeld, lager ontwikkeld en achtergebleven worden vaak dooreen gebruikt om dezelfde stand van zaken aan te duiden. Door sommige landen wordt uit psychologische overwegingen aan de aanduiding „achtergebleven” de voorkeur gegeven boven „onderontwikkeld”. Deze laatste aanduiding geeft echter beter aan wat met de verschillende termen wordt bedoeld, nl. een onvoldoende economische prestatie van het land als geheel, tot uitdrukking komend in relatief lage consumptie en lage levensstandaard, niettegenstaande in beginsel de mogelijkheid tot verbetering door een meer effectief gebruik van eigen middelen of door gebruik van externe middelen aanwezig is. De ontwikkeling van een onderontwikkeld land behoort bovenal te geschieden door het beter aanwenden van deze bestaande mogelijkheid.

De economische ontwikkeling van de Westerse landen in de 18de en de 19de eeuw kon andere lijnen volgen dan de thans in gang zijnde ontwikkeling van het Oosten en het Zuiden. In de meeste Westerse landen bestond reeds een middenklasse met ondernemingszin en ook kende men aldaar een vrij brede spreiding van mobiel kapitaal. De commerciële revolutie van de 18de en de industriële revolutie van de 19de eeuw hadden zodoende een goed gefundeerd uitgangspunt. In de na 1945 in versnelde opgang zijnde nog onderontwikkelde landen is de directe beschikbaarheid van kapitaal en ook het reservoir van potentiële initiatiefnemers veel geringer. Daardoor is in de betrokken landen de start voor een versnelde ontwikkeling veel moeilijker.

Het zijn evenwel niet alleen technische factoren, welke het de nieuwe landen moeilijk maken om hun produktie sterk op te voeren. Zij staan tevens voor een enorm politiek probleem, dat zich in de volgende vorm presenteert. De drang naar economische ontwikkeling is slechts één zijde van het ontwakingsproces en de wil tot zelfbeschikking, welke door geheel Azië en Afrika gaan. Hand in hand hiermede gaat een stormachtige politieke ontwikkeling van dekolonisatie en Staatvorming, welke het aanschijn heeft gegeven aan een groot aantal nieuwe soevereine Staten op het wereldtoneel. Over het algemeen gesproken, ondervinden deze landen thans, dat de politieke onafhankelijkheid en de economische zelfstandigheid niet een gouden eeuw van rust en welvaart hebben ingeluid, maar integendeel eigen problemen oproepen.

De nieuwe landen zijn dikwijls hypernationalistisch, overgevoelig voor vreemde invloeden en uiterst naijverig op de uitoefening van hun soevereiniteit. Zij hebben hun nationale zelfstandigheid echter gekregen in een periode, waarin vrijwel geen enkel land ter wereld meer volledig soeverein kan zijn en ook de grootste Mogendheden ter wille van hun veiligheid en economische stabiliteit zich talrijke inbreuken op hun soevereiniteit moeten laten welgevalen. Terzelfder tijd vragen de nieuwe landen kapitaal om een economische en sociale achterstand van eeuwen in te halen in een periode, waarin de koloniale „empires” van Groot-Brittannië, Frankrijk en Nederland zich terugtrekken en de kapitaalstroom, welke onder de vlag der Europese landen al deze gebieden kon bevruchten, opdroogt. De nieuwe landen staan dus voor een dubbele impasse: zij neigen ertoe te streven naar een vorm van zelfstandigheid, die onbestaanbaar is in een eeuw, waarin geen enkel land (behalve misschien de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie) meer geheel zelfstandig kan zijn. En zij stellen hoge eisen op het gebied van kapitaalvoorziening op een moment, waarop de particuliere belegger om redenen, waarop later wordt teruggekomen, niet meer bereid is zijn geld in voldoende mate in deze gebieden te steken.

Deze onbevredigende situatie in grote delen der wereld, die uitgestrekte gebieden met enorme bevolkingen uiterst vatbaar maakt voor politieke onrust en de lokstem van het communisme, stelt de Westerse wereld voor grote nieuwe verantwoordelijkheden. De politieke problemen in engere zin vallen buiten het kader van deze nota, welke zich beperkt tot het vraagstuk der economische ontwikkeling. Men dient echter nimmer uit het oog te verliezen, dat dit vraagstuk deel uitmaakt van het algemene politieke proces van de dekolonisatie en nationale ontwakingsproces en dat stabiliteit en vrede in de wereld niet te verwachten zijn wanneer de militaire, politieke en economische aspecten niet gezamenlijk en tegelijkertijd onder de ogen worden gezien.

B. De feitelijke toestand

Het is niet mogelijk in kort bestek een enigszins volledig inzicht te geven in de feitelijke toestand op economisch en sociaal gebied in de achtergebleven gebieden. Daarvoor zouden veel statistische gegevens, vergezeld van een uitvoerige toelichting, moeten worden overgelegd. Een dergelijke toelichting is nodig, omdat de normen, gebruikt bij de beoordeling van de stadia van ontwikkeling, niet steeds vergelijkbaar zijn. Kwantitatieve normen alleen zijn daarenboven onvoldoende; elementen als sociale structuur van een land en de invloed van het klimaat op de welvaart, beide elementen, die van invloed zijn op de economische ontwikkeling, kunnen niet in cijfers worden uitgedrukt. Slechts een nauwkeurige interpretatie van concrete gegevens, mede in het licht van niet concrete normen, kan een volledig inzicht geven.

Zonder derhalve een in alle opzichten verantwoorde analyse te geven van de betrekkelijke ontwikkeling van de verschillende landen kunnen de volgende opmerkingen wellicht dienen om de welvaartscontrasten, die tussen het hoger en minder ontwikkelde deel van de wereld bestaan, in iets meer gedifferentieerde vorm voor de geest te roepen.

In de loop van de naoorlogse jaren is op verschillende gebieden, vooral dat van de volksgezondheid, een opmerkelijke vooruitgang geboekt, resulterend in een aanzienlijk verhoogde gemiddelde levensduur. Toch zijn ook thans de verschillen in levenskansen nog ontstellend groot. In Nederland steeg de levensduur, bij de geboorte te verwachten, van 52,2 jaar in het eerste decennium van deze eeuw tot 62,7 in het derde en 70 in het vijfde decennium; in India steeg dit cijfer slechts van 23 jaar in het eerste tot 32 in het vijfde decennium.

De volksvoeding geeft nog een bijzonder ongunstig beeld te zien, na de oorlog zelfs ongunstiger dan vóór 1940. Volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie steeg het percentage van de wereldbevolking, dat als ondervoed moet worden beschouwd, van 38,6 in de dertiger jaren tot 59,5 in 1950. Deze ongunstige ontwikkeling is niet het gevolg van een lagere pro-

duktie van voedingsmiddelen — per hoofd van de bevolking was die produktie in het laatste jaar 1 % hoger dan vóór de oorlog —, maar van een ongelijkmatige distributie.

Niettegenstaande verbeterde methoden van voorkoming en bestrijding van volksziekten lijden nog 250 miljoen mensen of 1/10 deel van de mensheid aan malaria, terwijl in de steden in de onderontwikkelde landen tuberculose viermaal zoveel voorkomt als in de steden in de Westerse landen. De sterfte aan de laatste ziekte varieert van minder dan 40 per 100 000 inwoners in enkele Westeuropese landen tot meer dan 400 in China.

Op onderwijsgebied wordt weliswaar door vrijwel alle Regeringen veel meer gedaan dan vroeger, maar toch variëren de cijfers voor analfabetisme van 40 tot 90 % in de onderontwikkelde landen in vergelijking met 4 tot 8 % in de hoger ontwikkelde. Een ernstig tekort in de eerstbedoelde landen is de onvoldoende ontwikkeling van het ambachtsonderwijs.

De inkomensverdeling laat na de oorlog een nog groter divergentie zien dan vóór de oorlog. Hoewel aan de gegevens geen absolute waarde mag worden toegekend, spreken de hieronder volgende cijfers, aanduidende het gemiddelde jaarlijkse inkomen in dollar-equivalent per hoofd, voor een aantal uitgezochte landen in 1939 en 1949 voor zich zelf:

	1939	1949
Verenigde Staten	554	1453
Canada	389	870
Nederland	338	502
Frankrijk	283	482
Sovjet-Unie	158	308
Chili	174	188
Griekenland	136	128
Egypte	85	100
Japan	93	100
Peru	72	100
Ceylon	63	67
India	34	57
Philippijnen	32	44
Birma	34	36

De cijfers voor 1949 tonen aan, dat 66 % van de wereldbevolking 15 % van het wereldinkomen genoot, terwijl 34 % van die bevolking 85 % van het inkomen ontving. Per hoofd bedroeg het inkomen van de eerste groep gemiddeld het equivalent van \$ 55 en dat van de tweede groep \$ 630.

Ook op het terrein van de volkshuisvesting zijn de toestanden in het onderontwikkelde deel van de wereld nog onttellend slecht. Een missie van deskundigen concludeerde na een bezoek aan Azië, dat aldaar tussen 100 en 150 miljoen families op een wijze zijn gehuisvest, die ver onder de redelijke standaard ligt. In vele gevallen leeft men opeengepakt met twee of meer families per kamer.

Deze enkele cijfers, waarvan de betekenis nog geaccentueerd wordt door het feit, dat de toestanden over het algemeen het slechtst zijn in landen met evidente overbevolking en het grootste geboorteoverschot, geven slechts een illustratie van de vicieuze cirkel, waarin zich een groot deel van de wereld bevindt: onkunde, onvoldoende produktiviteit, ondervoeding en ziekte.

Uit deze gegevens behoeft gelukkig niet de conclusie te worden getrokken, dat de toestand hopeloos is. Voorbeelden op elk der genoemde gebieden tonen aan, dat zelfs met beperkte middelen, maar met gebruikmaking van moderne techniek en groeiend gemeenschapsgevoel, resultaten kunnen worden bereikt, die op zich zelf wellicht klein zijn, maar toch voldoende om een meer algemene verbetering in te leiden. Helaas zijn de middelen, die tot dusverre ter beschikking stonden, in wereldverband gezien volstrekt ontoereikend en kan een snelle verbetering niet worden verwacht.

C. De noodzaak van gemeenschappelijke actie

De Verenigde Naties gaan bij de beoordeling van de noodzaak van internationale hulp aan achtergebleven landen uit van drieërlei overwegingen, nl. morele, politieke en economische overwegingen. De morele gronden zijn van volstrekte universaliteit. Zij zijn verankerd in eerbied voor menselijke waardigheid. De politieke gronden vinden uitdrukking in het Handvest van de Verenigde Naties, waar de economische lotsverbetering als essentieel voor de handhaving van de wereldvrede wordt gezien. De economische gronden worden in toenemende mate erkend als van welhaast gelijk belang. Bij deze laatste gronden spelen echter, naast het algemeen belang, ook de eigen, meer beperkte belangen der landen een rol. De beide eerstgenoemde gronden, de morele en algemeen-politieke, behoeven in het Nederlandse Parlement van de zijde der Regering weinig toelichting. Over de economische gronden moge nog het volgende worden opgemerkt.

De economische voordelen, voor de wereld als geheel, van groeiende arbeidzaamheid, groeiende produktiviteit en groeiende welvaart, daar waar die produktiviteit en die welvaart tot dusverre uitzonderlijk laag waren, behoeven wel nauwelijks verklaring. In de onderontwikkelde landen woont twee-derde deel van de wereldbevolking. Deze landen vormen potentieel uiterst belangrijke markten. Voordat deze markten ontwikkeld kunnen worden, moet de koopkracht er verhoogd worden. De koopkracht berust voor een goed deel op inkomsten uit export, maar die exportmogelijkheid wordt geremd door lage produktie, welke het gevolg is van fysieke en sociale achterstand en van armoede.

Verhoging van de welvaart in de economisch achtergebleven landen en vooral in de landen met grote potentiële, maar niet of onvoldoend benutte bronnen van grondstoffen, energie en arbeid, heeft een dubbele uitwerking: zij versterkt de stroom van grondstoffen naar de geïndustrialiseerde landen en zij schept nieuwe behoefte aan door de laatste geëxporteerde produkten. Welvaartshoging in de onderontwikkelde landen is niet alleen nodig voor die landen zelf, maar ook voor de geïndustrialiseerde landen, die hun produktie verhogen en daarbij zowel behoefte hebben aan een grotere grondstoffenstroom als aan nieuwe afzetgebieden.

Onderontwikkelde landen kunnen echter geen blijvend hogere welstand bereiken, wanneer zij hun economisch patroon niet verbreden. Alleen de produktiviteit van landbouw- en andere grondstoffen is niet voldoende. Zij zullen zich, ten einde een evenwichtige structuur te krijgen, ook industrieel moeten ontwikkelen op die terreinen, waar zulks op een gezonde basis en dus zonder blijvende protectie mogelijk is. Geschiedt dit laatste, dan behoeven de hoger ontwikkelde industrielanden geen vrees te hebben voor het verloren gaan van markten. Integendeel is in de jonge landen, die zich reeds verder hebben ontwikkeld, gebleken, dat zij door een verbreding van de economische basis betere markten voor de geïndustrialiseerde landen worden.

II. Taak en verantwoordelijkheid

De verantwoordelijkheid voor de versnelling van de economische ontwikkeling der achtergebleven landen ligt uiteraard bij de Regeringen van die landen zelf¹⁾. Andere landen mogen de noodzaak van internationale steun bij die ontwikkeling voelen, op hen rust daartoe geen plicht anders dan die, welke voortvloeit uit vrijwillig aangegane overeenkomsten. Het Handvest van de Verenigde Naties schept wel de morele plicht om samen te werken bij pogingen om de economische en de sociale staat van alle volkeren te verbeteren; een materiële verantwoordelijkheid volgt daar niet uit. De vrijwillig door vele landen gezamenlijk of door enkele landen afzonderlijk verleende steun kan dan ook niet door de hulp ontvangende landen als een recht worden beschouwd.

¹⁾ De bijzondere verantwoordelijkheid, die het gevolg kan zijn van politieke en historische bindingen tussen bepaalde hoger en lagerontwikkelde landen, wordt hier buiten beschouwing gelaten.

De nationale plicht tot het nemen van maatregelen om de binnenlandse economische situatie te verbeteren, strekt zich uit over een veel breder terrein dan dat, waarop andere landen ooit nuttig zouden kunnen helpen. Dit laatste terrein beperkt zich in hoofdzaak tot de verschaffing van kennis en deskundigheid en tot financiële steun, hetzij door directe investeringen, hetzij indirect door leningen en schenkingen.

A. De binnenlandse taak

Op de nationale taken, die in de achtergebleven landen tot uitvoering moeten komen alvorens een snelle vooruitgang kan worden bereikt, zal hier niet diep worden ingegaan. Zij zijn overbekend. In vele gevallen wordt het tempo van hun uitvoering bepaald door factoren, die slechts door de betrokken landen zelf kunnen en mogen worden beoordeeld. Alleen waar het taken betreft, waarvan de goede vervulling als voorwaarde wordt gesteld voor het verkrijgen van steun uit het buitenland, moeten deze factoren bij de beschouwing van die steun worden betrokken.

Het ligt op de weg van de Regeringen der onderontwikkelde landen zelf alle binnenlandse middelen, kennis en ondernemingszin te mobiliseren alvorens zij tot een verzoek om steun uit het buitenland overgaan. Maar ook aan andere voorwaarden moet zijn voldaan. Een der belangrijkste daarvan, voor zover het het aantrekken van buitenlandse kennis betreft, is wel een minimum aan behoorlijke publieke administratie. Is deze niet aanwezig of is de wil om van deze buitenlandse kennis ten volle profijt te trekken onvoldoende, dan heeft het verschaffen daarvan weinig zin. Van gelijk belang is een begin van coördinatie tussen de Regeringsinstanties, vooral waar het betreft de opstelling van een ontwikkelingsplan. Buitenlandse hulp is somtijds onvruchtbaar gebleken, omdat hulp werd verzocht door instanties, die geen rekening hielden met een centraal plan.

Wat het scheppen van voorwaarden voor financiële bijstand aangaat, hier is de eigen taak van de steunbehoevende landen nog duidelijker. Zomin als een land risicozoekend buitenlands particulier kapitaal kan verwachten vóórdat de economische structuur, de bedrijfsrust en de wetgeving in dat land in algemene zin het maken van een redelijke winst en de overmaking daarvan naar het land van herkomst mogelijk maken, evenmin kan worden verwacht, dat buitenlandse Regeringen en internationale instituten bereid zullen zijn financiële steun aan een achtergebleven land te verstrekken vóórdat redelijke zekerheid bestaat voor een effectief gebruik en, voor zover het leningen betreft, voor het nakomen der leningsverplichtingen.

In vele in opkomst zijnde landen bestaat geen twijfel meer over wat op dit gebied moet worden gedaan om internationale medewerking bij de economische ontwikkeling te verkrijgen. In landen echter, die zich eerst in een beginstadium van die ontwikkeling bevinden, valt het somtijds moeilijk zelfs aan deze primaire voorwaarden te voldoen. In dergelijke gevallen kan de buitenlandse hulp niet verder gaan dan adviseren bij het scheppen dier voorwaarden.

B. De buitenlandse mogelijkheden

Welke vormen kan de internationale hulp aan de achtergebleven landen aannemen?

De oudste en vóór de oorlog de enig gebruikelijke vorm van internationale hulp bij de ontwikkeling was *investering van buitenlands particulier kapitaal* in productieve ondernemingen. De bereidheid tot het plaatsen van nieuw risicozoekend kapitaal in onderontwikkelde landen is echter afgenomen. De oorzaken hiervoor zijn voldoende bekend: het wankele internationale evenwicht, het in vele jonge landen minder gunstige „klimaat”, beperkte convertibiliteit, deviezencontrole, inflatoire tendenties, enz. Risicomidgend particulier kapitaal vindt in de regel geen aantrekkelijke belegging in de bedoelde landen meer. Leningen aan openbare nutsbedrijven, vroeger het meest gebruikelijke object in deze categorie, zijn niet meer attractief. Slechts in enkele gebieden neemt de buitenlandse kapitaalstroom toe, zo-

als die van particulier kapitaal uit de Verenigde Staten in Latijns-Amerika en die van Europees kapitaal in Afrika. Uit vele Aziatische landen wordt echter nog meer kapitaal teruggetrokken dan er wordt belegd. De kapitaalstroom naar de achtergebleven landen richt zich in hoofdzaak op de olie-industrie en op enkele andere grote produktiebedrijven, veelal door kapitaalverschaffing van moeder- aan dochtermaatschappijen. Internationale belegging in de landbouw, waaraan vele jonge landen behoefte hebben, neemt af om slechts langzaam plaats te maken voor binnenlandse belegging.

De tweede mogelijkheid tot internationale hulp bij de ontwikkeling biedt *buitenlands publiek kapitaal*. In koloniale landen en ook in landen, waar nog oude banden met de vroegere moederlanden bestaan, speelt publiek kapitaal, afkomstig uit de laatste, somtijds nog een belangrijke rol. Maar ook aan niet op enige wijze historisch gebonden landen wordt meermaals, zowel op politieke als op economische gronden, hulp uit buitenlandse publieke fondsen geboden. De beste voorbeelden hiervan zijn het Amerikaanse economische hulpprogramma en de financiële steun, door de landen van het Britse Gemenebest aan de leden van het Colombo-plan verleend. Dit is steeds bilateraal verstrekte steun, dus door één land aan een ander. Voor multilaterale financiële steun met gebruikmaking van internationaal bijeengebrachte fondsen vormen de ontwikkelingsplannen van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling het meest bekende voorbeeld.

Gaat het bij deze hulpverlening om schenkingen, zoals voorkomt bij de bilaterale programma's, dan doet zich zelden de vraag voor of de fondsen al dan niet gebruikt worden voor projecten, die direct of na enige jaren een redelijke rente afwerpen. Gaat het om leningen, dan doet zich deze vraag veelvuldig voor. Toch eist ook de Internationale Bank niet, dat een project, waarvoor een lening wordt verstrekt, zelf direct zal bijdragen aan de betaling van rente en aflossing op de leningen. De eis wordt slechts gesteld, dat het betrokken land in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen.

De onderontwikkelde landen hebben behoefte aan kapitaal voor productieve ondernemingen, maar eveneens — en in de laagst ontwikkelde landen bovenal — aan middelen voor de financiering van de z.g. economische infrastructuur. Onder dit begrip worden samengevat de essentiële elementen, die nodig zijn voor het verkrijgen van een effectieve produktie, zoals wegen, krachtstations, scholen, hospitalen, woningbouw, irrigatiewerken, enz. Al deze elementen dragen bij tot de verhoging van de produktiemogelijkheid van een land, maar zij vormen gewoonlijk geen directe bronnen van inkomsten.

Hoewel de Internationale Bank onder bepaalde omstandigheden bereid is leningen te verstrekken voor onderdelen van de infrastructuur, toch levert de financiering van de grondelementen der economie in de onderontwikkelde landen nog steeds de grootste moeilijkheid op. Geruime tijd reeds wordt gezocht naar een vorm van financiering van de infrastructuur met behulp van een internationaal lichaam, door middel van schenkingen en wellicht ook van leningen, waarbij noch aan de eis van directe rentabiliteit, noch aan strenge eisen met betrekking tot de betalingscapaciteit van het betrokken land behoefte te worden voldaan. Deze vorm zou kunnen worden gevonden door verwezenlijking van het S.U.N.F.E.D.-plan of van een ander multilateraal plan van gelijke strekking.

De derde vorm van hulpverlening is de *verschaffing van kennis* over nieuwe werkmethode, hulp bij de opleiding van lokale krachten en advies op alle onderdelen van het economische leven, de z.g. Technische Hulp. Eenzijdige technische hulp is zo oud als er banden bestaan tussen hoger en lager ontwikkelde landen. De grondgedachte van technische hulp op multilaterale grondslag is ontstaan bij de oprichting van de gespecialiseerde intergouvernementele organisaties der Verenigde Naties. Deze immers stelden zich ten doel gegevens uit alle landen bijeen te brengen en ter beschikking van hun leden te stellen. Pas omstreeks 1948 kwam gelijktijdig bij de Verenigde Naties en bij de Regering van de Verenigde Staten de gedachte op om speciaal aan de onderontwikkelde landen in het groot steun te verschaffen door uitzending van deskundigen en

door het openen van opleidingsmogelijkheden voor personeel uit die landen. Van deze gedachte uitgaande, ontstond het z.g. Uitgebreide Programma van Technische Hulp van de Verenigde Naties en de Gespecialiseerde Organisaties, alsook het eigen programma voor technische hulpverlening van de Verenigde Staten („Point Four”), later gevolgd door het programma van technische samenwerking in Zuid- en Zuidoost-Azië, verbonden aan het Colombo-plan. In weinig jaren hebben deze programma's een grote bekendheid weten te verwerven. Zij kunnen niet brengen wat optimisten ervan hebben verwacht, nl. dat de achtergebleven landen in evenveel tientallen jaren een levensstandaard zullen bereiken, als waarvoor de hoger ontwikkelde landen eeuwen nodig hebben gehad; zij behoeven ook niet tot gevolg te hebben wat pessimisten ervan vreesden, nl. een sociale ontwrichting, doordat mensen van al te verschillend cultureel en economisch niveau zeer dicht bij elkaar worden gebracht. Dit laatste behoeft zeker niet het geval te zijn, wanneer, zoals mr. Stikker bepleitte op de XXste zitting van de E.C.O.S.O.C., van meet af de sociale en economische ontwikkeling als één geheel wordt gezien en gepland. In dit verband kan erop worden gewezen, dat in de kringen van de Verenigde Naties steeds sterker de noodzaak van het samengaan van de sociale en economische ontwikkeling wordt beseft, getuige de verschillende rapporten, die over deze materie de laatste twee jaren zijn aanvaard. In ieder geval hebben de tot dusverre uitgevoerde technische hulpprogramma's aan het gestelde doel, op onbaatzuchtige wijze kennis ter beschikking te stellen, die vooraf moet gaan aan het bereiken van snelle economische vooruitgang, op redelijke wijze beantwoord.

Multilaterale technische hulp kent echter beperkingen. Het programma van de Verenigde Naties heeft in de afgelopen jaren te kampen gehad met onvoldoende fondsen en met gebrek aan continuïteit. De beide andere programma's ondervonden in veel geringere mate financiële moeilijkheden. Alle programma's voelden het bezwaar, in het bijzonder in de laatste jaren, dat slechts met de uiterste moeite voldoende deskundigen voor de uitvoering van het werk konden worden gevonden. De belangrijkste beperking is echter gelegen in het nog onvoldoende samengaan van technische hulp en financiële hulp. Technische hulp voert veelal tot de opstelling van projecten, waarvan de uitvoering kostbaar is. Kunnen deze projecten door gebrek aan middelen niet verwezenlijkt worden, dan is de bijgebrachte kennis weliswaar niet verloren, maar het onbevredigd blijven van de behoefte leidt juist onder die omstandigheden tot wrevel en een gevoel van frustratie. Technische hulp stimuleert de behoefte aan financiële hulp. Bij het Amerikaanse en het Colombo-programma wordt deze moeilijkheid in mindere mate gevoeld dan bij het programma van de Verenigde Naties. De eerstgenoemde programma's van technische hulp immers lopen parallel met programma's van economische en financiële hulp; de Verenigde Naties kennen nog geen financieel programma anders dan het leningsprogramma van de Internationale Bank. Dit wordt in vele landen te meer betreurd, omdat het Verenigde Natiesprogramma multilateraal is opgezet en aan multilaterale hulp over het algemeen de voorkeur wordt gegeven boven bilaterale hulp.

III. Recente actie tot versnelde ontwikkeling

A. Eigen actie van de achtergebleven landen

De nieuwe mogelijkheden voor internationale bijstand hebben de aandacht in de betrokken landen niet afgeleid van de eigen verantwoordelijkheid. Integendeel is de eigen activiteit gestimuleerd door het werk van de Internationale Bank, door de technische hulp en door de bilaterale financiële steun. Het naoorlogse gesprek over ontwikkelingsvraagstukken in de Verenigde Naties en hun regionale commissies en gespecialiseerde organisaties heeft niet alleen de ogen van de leiders in de onderontwikkelde landen geopend voor de uitvoerbaarheid van maatregelen, die voordien als onpraktisch werden beschouwd, maar ook door het nieuwe contact een vruchtbare wedijver met landen van gelijk ontwikkelingsniveau doen ontstaan. De

versnelde ontwikkeling van vele jonge landen is in de eerste plaats te danken aan wat daar door eigen energie is bereikt; de buitenlandse hulp werkt daarbij als prikkel en als katalysator.

Een direct resultaat van de buitenlandse steun is, dat in landen, waar men nog niet toe was aan een behoorlijke centrale opzet en coördinatie der ontwikkelingsplannen in de verschillende sectoren van het economische leven, planbureaus zijn opgericht, die leiding aan de ontwikkeling beogen te geven. Hierbij hebben zowel het advies van de Internationale Bank, al dan niet in verband met leningsaanvragen, als de eis tot nationale centrale programmering, voorafgaande aan de verlening van technische hulp, een rol gespeeld.

Op het terrein van de financiering van ontwikkelingsprojecten werden zowel in Azië als in Latijns-Amerika door de betrokken Regeringen nieuwe initiatieven genomen. Als voorbeelden kunnen Irak en India worden genoemd. In Irak is een centraal apparaat in het leven geroepen, dat een deel der olieroyalties gebruikt voor de uitvoering van een groot irrigatieschema. In India werd de „Industrial Credit and Investment Corporation of India” opgericht, welke leningen op lange en middelbare termijn aan nieuwe industrieën verleent. Deze onderneming wordt gefinancierd met lokaal kapitaal, met Britse en Amerikaanse investeringen en met een door de Internationale Bank ter beschikking gestelde lening. Gelijksortige initiatieven worden in vele andere landen genomen.

B. Internationale actie in multilateraal verband

1. Het werk van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling.

Sinds 1946 en tot eind september 1955 werd een bedrag van \$ 2 470 358 464 aan leningen door de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling verstrekt. Hiervan betrof \$ 497 miljoen herstelwerk, zodat bijna \$ 2 miljard voor ontwikkelingsprojecten werd bestemd. Ongeveer 2/3 deel van de ontwikkelingsleningen ging naar de opwekking van elektrische kracht en naar transportmiddelen, ongeveer 1/4 naar landbouw en industrie en de rest naar algemeen economische ontwikkeling. De regionale verdeling van alle leningen te zamen was:

Europa	38,4 % (in hoofdzak herstelleningen);
Latijns-Amerika	25,9 %;
Azië	14 %;
Australië	10,7 %;
Afrika	11 %.

De Internationale Bank verschaft uitsluitend leningen met Regeringsgarantie van het ontvangende land. Zoals reeds eerder vermeld, beperken de leningsobjecten zich niet tot de direct rendabele sfeer. Wel wordt een verantwoord financieel beleid van de betrokken Regeringen en een zekere stabiliteit van de betalingsbalans als eis gesteld. Onder de activiteiten van de Internationale Organisaties neemt het werk van de Bank ten behoeve van de ontwikkeling der achtergebleven landen een zeer voorname plaats in. Er worden niet alleen directe resultaten mee bereikt; het stimuleert ook het verantwoordelijkheidsgevoel in de geholpen landen en heeft zodoende uiterst nuttige indirecte resultaten.

2. Normale en speciale activiteiten van de Verenigde Naties en van de Gespecialiseerde Organisaties.

Een niet onbelangrijk deel van de economische en sociale activiteit van de Verenigde Naties en eveneens van die der belangrijke Gespecialiseerde Organisaties is op de onderontwikkelde landen gericht. In de eerste jaren van het bestaan van die organisaties werd vooral aandacht aan documentatie en uitwisseling van gegevens besteed; na enkele jaren kwam de nadruk meer te liggen op adviezen in de aangesloten landen zelf. Enkele organisaties, in het bijzonder de Wereld Gezondheids Organisatie, hebben van de aanvang af die adviserende taak als de belangrijkste beschouwd. Hoewel thans het overgrote

deel van het technisch advieswerk uit centraal bijeengebrachte en over acht organisaties verdeelde fondsen wordt bekostigd, verrichten zowel de Verenigde Naties als de gespecialiseerde lichamen ook werk voor de onderontwikkelde gebieden ten laste van de eigen begrotingen.

Op ontwikkelingsgebied bemoeien de Verenigde Naties zich in het bijzonder met algemeen economische vragen, industrialisatie, belastingzaken, transportproblemen en verder met burgerlijke administratie en sociale bijstand. Van de drie regionale commissies van de Verenigde Naties, werkzaam resp. in Europa, Azië en het verre Oosten en Latijns-Amerika, houden de beide laatste zich hoofdzakelijk bezig met de belangen van de onderontwikkelde landen. Zij versterken de economische banden tussen die landen, doen veel aan uitwisseling van kennis door middel van conferenties en stimuleren maatregelen tot versnelling van de ontwikkeling. Eigen programma's van financiële en technische hulp kennen zij niet.

Multilateraal werk van meer charitatief-sociale aard in het raam van de Verenigde Naties wordt verder verricht door het Kinderfonds (U.N.I.C.E.F.), dat jaarlijks ongeveer \$ 16 miljoen uitgeeft aan speciale zorg voor kinderen en moeders, voornamelijk door de verschaffing van melk, geneesmiddelen en hospitaalapparatuur. Dit werk beperkt zich vrijwel geheel tot de lager ontwikkelde landen.

Speciale hulpprogramma's worden met medewerking van de Verenigde Naties uitgevoerd in Zuid-Korea en in de landen, waar zich de uit Israël uitgeweken Arabieren bevinden. Hiervoor bestaan afzonderlijke organisaties (U.N.K.R.A. en U.N.R.W.A.), welke vanwege het politieke karakter van het arbeidsveld over afzonderlijke ruime middelen beschikken.

Enkele Gespecialiseerde Organisaties, vooral de Wereld Gezondheids Organisatie, de Voedsel- en Landbouworganisatie en de Internationale Arbeidsorganisatie, zijn ertoe overgegaan de activiteiten in de onderontwikkelde landen te versterken door de oprichting van regionale bureaus, welke in meer direct contact met de betrokken landen staan dan voor de centrale secretariaten mogelijk is.

3. Het technische hulpprogramma der Verenigde Naties.

Dit programma is van midden 1950 af in werking. Het is wel de meest omvattende actie, tot dusverre door de Verenigde Naties in samenwerking met zeven Gespecialiseerde Organisaties genomen tot versnelling van de economische ontwikkeling. Aan het programma dragen 70 landen bij in de vorm van financiële contributies, 63 landen door het leveren van deskundigen aan 71 hulpvragende gebieden en 78 landen door het aanbieden van studiemogelijkheden aan mensen uit 86 landen.

Het programma bedoelt kennis- en deskundigheid te verbreiden en de hulp vragende gebieden van advies te dienen op vrijwel ieder terrein van economische en op vele terreinen van sociale activiteit. De verschaffing van goederen maakt slechts deel van het programma uit, voor zover het hulpmiddelen voor demonstratieprojecten en onmisbaar materiaal voor deskundigen betreft. Het programma omvat geen financiële hulp bij de uitvoering van door de deskundigen uitgewerkte projecten.

Het technische hulpprogramma is, wat de fondsen betreft, een onderneming van beperkte omvang. Vanaf 1 juli 1950 tot 31 december 1955 bedroegen de bijdragen in totaal ongeveer \$ 115 miljoen, dus gemiddeld \$ 21 miljoen per jaar. Er valt een langzame stijging der inkomsten te constateren. In 1954 bedroegen deze \pm \$ 25,3 miljoen, in 1955 ruim \$ 27 miljoen, terwijl voor 1956 een bedrag, liggende tussen \$ 28 en 29 miljoen, wordt verwacht. Het aandeel van de Verenigde Staten is thans 50 % met een maximum van \$ 15,5 miljoen. Totdat een totaal aan bijdragen van \$ 31 miljoen is bereikt, brengt dus iedere contributie van andere landen een gelijke contributie van de Verenigde Staten met zich. Aan de werkprogramma's werd tot dusverre tussen \$ 18 en 25 miljoen per jaar besteed. In 1956 zal een programma ter waarde van \$ 28 miljoen worden uitgevoerd. Daarnaast is een reservefonds van \$ 12 miljoen gevormd. De behoefte aan technische hulp is groot, maar het programma wordt, afgezien van de beschikbaarheid

van de middelen, geremd door onvoldoende aanbod van deskundigen en door een trage absorptie van de aangeboden hulp in de betrokken landen.

De geleidelijke uitbreiding van het programma wordt geïllustreerd door de volgende cijfers.

	1954	1955	1956
Aantal deskundigen	1584	2386	2463
Aantal personen in opleiding . .	1529	2094	2291
Waarde van het verschaft hulp-materiaal (in miljoenen dollars)	1,38	2,49	2,72

4. De Internationale Financierings Maatschappij.

In oprichting is een nieuw internationaal lichaam, dat zich ten doel stelt particuliere investeringen in productiebedrijven aan te moedigen, in het bijzonder in de minder hoog ontwikkelde gebieden. De voorbereiding van dit lichaam, de Internationale Financierings Maatschappij (I.F.C.), is gereed en het wachten is slechts op de vervulling van twee voorwaarden, t.w. het lidmaatschap van ten minste 30 landen en een totale bijdrage van ten minste \$ 75 miljoen. Het kapitaal zal voorlopig niet hoger zijn dan \$ 100 miljoen. Midden februari 1956 hadden 18 landen — waaronder de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk —, met een totale bijdrage ter hoogte van \$ 62 039 000, zich voor het lidmaatschap aangemeld. Verder hadden toen 31 andere landen het voornemen daartoe aangekondigd.

De taak van het nieuwe lichaam zal bovenal zijn om, in samenwerking met particuliere beleggers en zonder Regeringsgarantie, te investeren in productieondernemingen daar, waar zonder een dergelijke samenwerking onvoldoende particulier kapitaal tegen redelijke rente beschikbaar zou komen. Deelneming door de I.F.C. in dergelijke ondernemingen gedurende de eerste jaren zal bij de particuliere beleggers zodanig vertrouwen moeten wekken, dat die ondernemingen op den duur geheel met privaat kapitaal kunnen worden gefinancierd.

Het nieuwe instituut zal zeer nauw verbonden zijn aan de Internationale Bank. De president van die Bank zal optreden als voorzitter van het bestuur van de I.F.C. Ook zullen slechts leden van de Internationale Bank lid kunnen zijn van de I.F.C.

De I.F.C., welke binnen enkele maanden haar werkzaamheden zal aanvangen, kan in de particuliere sfeer nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden in de onderontwikkelde landen scheppen. Het kan echter nimmer de plaats innemen van een internationaal fonds, dat zich speciaal op de economische infrastructuur toelgt.

5. De voorbereiding van de oprichting van een Speciaal Fonds voor de Economische Ontwikkeling.

In 1950 vestigden de Economische en Sociale Raad en de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in resoluties de aandacht op het vraagstuk van de financiering van ontwikkelingsprojecten, die niet direct rendabel zijn, maar toch grote invloed kunnen hebben op de produktiviteit en het inkomen in de onderontwikkelde landen. Als gevolg daarvan verscheen in 1951 het rapport van een groep deskundigen, aangewezen door de Secretaris-Generaal, waarin o.m. werd geadviseerd tot oprichting van een Internationale Ontwikkelings Autoriteit, waarvan een der taken zou zijn het doen van schenkingen aan onderontwikkelde landen voor specifieke projecten. Deze gedachte werd in 1952 in zoverre gewijzigd, dat opdracht werd verstrekt tot het maken van een uitgewerkt plan voor de oprichting van een fonds, dat zo spoedig als de omstandigheden zouden toelaten schenkingen zou doen en leningen op lange termijn met lage rente zou verschaffen. Deze opdracht resulteerde in maart 1953 in een uitvoerige serie aanbevelingen, vervat in een „Report on a Special United Nations Fund for Economic Development” (S.U.N.F.E.D.). Gedurende de laatste drie jaren heeft dit rapport de grondslag gevormd voor herhaalde en diepgaande besprekingen over het vraagstuk en

zijn oplossing in de beleidsorganen van de Verenigde Naties en voor het polsen van Regeringen door de Secretaris-Generaal en door een speciaal aangewezen gedelegeerde, de heer Raymond Scheyven, inzake de materiële en morele steun, die voor een dergelijk speciaal fonds verwacht mag worden. In 1955 werd de opzet van het fonds nogmaals bezien, nu in het licht van de commentaren der Regeringen. Het resultaat hiervan en een lijst met specifieke vragen zijn thans in handen van de Regeringen voor nader advies. Gehoopt wordt, dat, met inachtneming van de verwachte antwoorden in mei 1956 door de vertegenwoordigers van 16 landen conclusies kunnen worden formuleerd, die het materiaal moeten leveren voor de opstelling van de statuten zodra de concrete opdracht daartoe door de Algemene Vergadering zal zijn verstrekt.

Uit het voorgaande blijkt wel, dat het S.U.N.F.E.D.-plan in het afgelopen jaar opnieuw sterk de aandacht heeft gehad van de politieke organen der Verenigde Naties, zoals de Algemene Vergadering en de E.C.O.S.O.C. De debatten stonden vooral in het afgelopen najaar sterk onder de druk van de snel toenemende penetratie van de Sovjet-Unie in het Midden-oosten en Azië. Deze penetratie voltrekt zich mede langs de lijnen van programma's van technische bijstand van bilateraal karakter. Ook de formele toezegging van Sovjet-steun aan een eventueel S.U.N.F.E.D. is in haar essentie tot bilaterale steun terug te brengen wegens de communistische voorwaarde, dat de Sovjet-bijdrage in goederen en diensten zal worden verleend.

De grote Westelijke landen hebben op deze situatie tot dusverre niet adequaat gereageerd. De Amerikaanse voorkeur voor bilaterale programma's heeft het de Sovjet-Unie vergemakkelijkt om zelf de gebieden en het ogenblik te bepalen, waarop zij met incidentele grootscheepse bilaterale hulp penetreert waar het haar goeddunkt. Men zou daar van Westerse zijde nog indrukwekkender bilaterale projecten tegenover kunnen stellen, maar het is duidelijk, dat daaruit noch een versterkt moreel gezag voor de vrije wereld voortvloeit, noch de politieke gevaren van de Sovjet-penetratie worden weggenomen. Het is tevens duidelijk, dat in een multilaterale benadering geen ruimte zou zijn voor de politieke nevenintenties van communistische kant. Van de zijde der onderontwikkelde landen wordt het pleit voor een multilaterale financiering van de economische infrastructuur met steeds groter nadruk gevoerd. Ondergetekenden verwachten, dat in de loop van dit jaar S.U.N.F.E.D. nog sterker dan tevoren in het centrum der discussie zal staan. Voor de onderontwikkelde landen is het S.U.N.F.E.D.-plan, afgezien van de concrete uitwerking, een symbool geworden voor de reële oplossing hunner eindeloze problemen. Zij beschouwen de houding der Westelijke landen als de maatstaf voor de oprechtheid en de ernstige wil dier landen om het vraagstuk der ontwikkeling werkelijk aan te vatten.

De grote betekenis, die in brede kring in Nederland wordt gehecht aan het S.U.N.F.E.D.-plan, is hiervóór reeds vermeld. Het beleid der Nederlandse delegaties naar de Algemene Vergadering en de E.C.O.S.O.C. is in het afgelopen jaar opnieuw geweest te fungeren als een brug tussen de Westelijke kapitaal bezittende landen en de grote groep der onderontwikkelde landen. Hierdoor waren zij in staat om, zonder enige onduidelijkheid te laten bestaan omtrent onze principiële aanvaarding van de S.U.N.F.E.D.-beginselen, matigend op te treden in het milieu der onderontwikkelde landen en te voorkomen, dat van die zijde de emoties werden omgezet in onredelijke verlangens. Tevens waren zij hierdoor in staat om te voorkomen, dat van Amerikaanse zijde de negatieve houding zover werd doorgevoerd, dat een breuk zou ontstaan met alle hoogstbedenkelijke politieke gevolgen van dien.

Nog steeds wordt door een aantal landen, met name de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, de stelling verdedigd, dat ontwapening aan de vorming van het Fonds vooraf moet gaan. Een deel van de daardoor verkregen besparingen zou ter beschikking gesteld kunnen worden aan een internationaal fonds. Van Nederlandse zijde is dit standpunt steeds bestreden. Indien van de wereldbewapeningsuitgaven slechts een fractie van 1 % aan een S.U.N.F.E.D. ter beschikking zou worden gesteld, zou het Fonds reeds aanstonds zijn werk met

een bedrag van \$ 250 miljoen kunnen aanvangen. Daarenboven echter is van Nederlandse kant de betekenis der financiering van de sociale en economische vooruitgang geëvalueerd op hetzelfde niveau als dat van oorlog en vrede.

Op dit ogenblik valt er weinig te voorspellen omtrent de concrete vooruitzichten van het S.U.N.F.E.D. Op den duur zal een dergelijk plan tot uitvoering moeten komen. Onze vrees is, dat het inzicht daaromtrent zo laat baan breekt, dat het optimale ogenblik daarvoor voorbij is. Optimaal is het moment, waarop de vrije wereld door constructieve medewerking aan een dergelijk plan zich een zo groot mogelijk moreel gezag kan heroveren en politiek effect kan bereiken. Er is een zekere progressie merkbaar in het denken van sommige Westelijke landen. Onder de hiergeschetste omstandigheden dient naar de mening van ondergetekenden het tot dusverre gevoerde Nederlandse beleid van sterke stimulering der S.U.N.F.E.D.-plannen te worden voortgezet, en zulks, voor zover enigszins mogelijk, onder het pogen zowel het vertrouwen der kapitaal bezittende landen als dat der onderontwikkelde gebieden te behouden.

De discussie in de Verenigde Naties gaat intussen voort, niet zozeer over het beginsel als wel over het tempo. Een ieder is zich ervan bewust, dat het Fonds na de eerste jaren van langzame aanloop zijn werk slechts met succes kan verrichten, wanneer er aanzienlijke bedragen beschikbaar zijn. Men behoeft de noodzakelijke omvang van die bedragen ook weer niet al te groot te zien, want reeds relatief geringe injecties in een economie in vertraagde ontwikkeling kunnen kettingreacties met gunstig effect tot gevolg hebben. En daarenboven is de opnamecapaciteit van buitenlands kapitaal in de onderontwikkelde landen geenszins onbeperkt. Daarom doet zich de vraag voor, of niet met een betrekkelijk gering bedrag aan eerste stortingen kan worden begonnen, wellicht zelfs met minder dan het oorspronkelijk gevraagde aanvangskapitaal van \$ 250 miljoen. Zou een beperkt aantal contribuerende landen in staat zijn de stoot tot oprichting te geven, dan mag worden verwacht, dat de overige potentiële contribuanten niet lang op zich zullen laten wachten. Dat uiteindelijk fondsen nodig zijn van een geheel andere orde van grootte, wordt echter door niemand betwijfeld.

Over dit probleem en over andere vraagstukken betreffende de middelen, de werkwijze en de structuur van het Fonds is op het niveau der Regeringen nog weinig overleg gepleegd. Men liet dit in hoofdzaak aan deskundigen over. De kleine vooruitgang, welke in de laatste Algemene Vergadering van de Verenigde Naties werd geboekt, is, dat thans Regeringsvertegenwoordigers zich diepgaand met de organisatorische problemen en met de voorbereiding der statuten gaan bezighouden. Dat de Regeringen van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk bereid zijn daaraan deel te nemen, geeft grond aan de verwachting, dat het tempo kan worden versneld.

C. Internationale actie in bilateraal verband

In het raam van deze nota kan niet diep worden ingegaan op de bilaterale hulpprogramma's van diverse landen. Zij vertonen essentiële verschillen met de multilaterale programma's en ook onderling. Bij bilaterale hulpverlening speelt veelal het politiek of economisch belang van het gevende land een rol in de voorwaarden, waarop de hulp wordt verleend. Het is juist daarom, dat door de meeste onderontwikkelde landen de voorkeur wordt gegeven aan multilaterale actie boven bilaterale hulpovereenkomsten.

Bij de bilaterale steunovereenkomsten in het kader van het Colombo-plan neemt het economische motief een belangrijke plaats in. Bij de hulpverlening door de Verenigde Staten geven politieke beweegredenen de doorslag, terwijl het bij de Sovjet-Unie, zoals bekend, nauwelijks meer om de zaak gaat.

De omvang van de Amerikaanse economische hulp aan onderontwikkelde landen valt moeilijk nauwkeurig vast te stellen. Wel worden de jaarlijkse toewijzingen bekendgemaakt, maar het feitelijke gebruik der fondsen is soms hoger en soms lager. Speciale fondsen voor ondersteuning van de defensie komen in sommige onderontwikkelde landen, zoals b.v. Vietnam, mede aan de normale economische ontwikkeling ten

goede. Schakelt men deze laatste vorm van hulpverlening uit, dan geven de volgende cijfers, betrekking hebbend op het fiscale jaar 1955—1956, een indruk van de directe hulp, die de Verenigde Staten aan de economische ontwikkeling van de onderontwikkelde landen geven:

technische hulp: \$ 105 miljoen;

economische hulp Azië en Afrika: \$ 163 miljoen;

speciaal fonds van de President voor hulp aan Azië: \$ 100 miljoen.

Over voorstellen om, in antwoord op aanbiedingen van hulp door de Sovjet-Unie, voor 1956—1957 de economische hulp aan Zuid-Azië aanzienlijk te verhogen, is nog niet beslist, evenmin over de gedachte het Amerikaanse hulpprogramma langjarig te maken.

Inzake de hulpverlening door de Sovjet-Unie en Tsjecho-slowakije zijn geen nauwkeurige gegevens bekend.

Het Colombo-plan kent vooreerst een programma van technische samenwerking, waaronder de landen van Zuid- en Zuidoost-Azië jaarlijks voor een tegenwaarde van ongeveer \$ 10 miljoen technische hulp ontvangen, en verder een programma van economische steun, waaronder naar ruwe taxatie ieder jaar voor een tegenwaarde van \$ 250 tot 300 miljoen goederen en diensten aan de Aziatische leden van het plan beschikbaar worden gesteld, voornamelijk door het Verenigd Koninkrijk, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland en in mindere mate ook door India en Japan¹⁾. De Britse bijdrage aan dit steunprogramma wordt voor het overgrote deel gevormd door vrijgave van sterlingsaldi te Londen van de betrokken Aziatische landen.

Hoewel het Colombo-plan in breed verband is opgezet en aan dat verband ook uitdrukking wordt gegeven door jaarlijkse conferenties van Ministers der deelnemende Regeringen en door jaarlijkse verzamelrapporten, wordt toch de hulp op zuiver bilaterale basis, dus door een van de leden aan een ander lid, verstrekt.

Ten slotte vallen nog te vermelden de bilaterale projecten voor hulp van Noorwegen aan India en van Zweden aan Pakistan en Ethiopië. Het Noorse project betreft steun aan een visserijgebied van Travancore, waarvoor door een volksinzameling een bedrag van Kr. 3,4 miljoen werd bijeengebracht. Hieraan werd door de Noorse Regering driemaal een bedrag aan Kr. 10 miljoen toegevoegd, zodat beschikt werd over Kr. 33,4 miljoen of f 17,7 miljoen. Hiervan is intussen tweederde deel gebruikt. Het Zweedse plan verkeert pas in een beginstadium. Het heeft o.a. ten doel de oprichting van een Zweeds-Pakistaans technologisch instituut, waarvoor de Zweedse Regering een voorlopige toewijzing van Kr. 500 000 (f 365 000) heeft goedgekeurd.

Verscheidene andere landen beperken de eigen hulpverlening tot het beschikbaar stellen van studiebeurzen.

IV. Het aandeel van Nederland in de internationale hulp

A. *Het gevolgde beleid ten aanzien van de internationale hulpverlening buiten het Koninkrijk*

Toen eind 1949 het Uitgebreide Programma van Technische Hulp door de Verenigde Naties en de Gespecialiseerde Organisaties werd aangekondigd, is dit initiatief in Nederland onmiddellijk met instemming ontvangen. In juli 1950 werd aan de Kamer een nota aangeboden betreffende de Nederlandse bijdrage aan dit programma, waarin de aard en de omvang der plannen werden uiteengezet. Sinds dat tijdstip heeft de Kamer zich op gezette tijden met het vraagstuk der onderontwikkelde landen beziggehouden en zich daarbij steeds zonder voorbehoud aangesloten bij de door de Regering aangeboden voorstellen. De beginselen, die aan het Nederlandse standpunt ten grondslag liggen, zijn zowel door de Regering als door de Kamer herhaaldelijk tot uitdrukking gebracht.

Deze beginselen zijn bovenal van morele en humanitaire aard. Daarnaast echter is het besef in ons land groeiend, dat de toestand, geschapen door de divergentie in levensstandaard van verschillende landen, steeds verder uitgroeit tot een wereldprobleem van de eerste orde, dat in belangrijkheid niet achterstaat bij de grote politieke vraagstukken, die de wereld verdeeld houden. Wordt aan deze divergentie geen halt toegevoerd, dan zijn de gevolgen voor het politieke evenwicht in de wereld niet te overzien. Het beleid van de Regering is erop gericht, daadwerkelijk mede te werken aan een versmalling van de bestaande kloof, niet alleen door eigen actie, maar evenzeer door het opwekken van beter begrip voor het vraagstuk van de onderontwikkelde landen in de organen van de Verenigde Naties.

Een vijftal jaren geleden eiste het probleem van de kennis en deskundigheid de eerste plaats op. Thans wordt het duidelijk, dat verschaffing van kennis alleen niet genoeg is, maar dat aan het uiteenlopen der levensstandaarden slechts een halt kan worden toegevoerd door een versneld programma van investeringen in de achtergebleven landen. Zoals reeds eerder werd uiteengezet, is aanvulling van het investeringstekort door particulier kapitaal onvoldoende gebleken; evenmin leidt een vergroting van het leningsvolume van internationale kredietinstanties snel genoeg tot een oplossing. Daarom wordt het door vrijwel alle landen logisch en nodig geacht, dat andere vormen van financiering, waaronder internationale schenkingen, het complement vormen van internationale technische hulp. Dit houdt in een overdracht van middelen van hoger ontwikkelde en meer welvarende delen van de wereld op armere en lager ontwikkelde. De Regering ziet daarin een onvermijdelijke consequentie van de noodzaak, aan de opheffing der achtergebleven landen mede te werken. Een plan tot verschaffing van de fondsen, nodig voor verbetering van de economische infrastructuur, zal hand in hand moeten gaan met een verder uitgebreid programma van technische hulp.

De Regering heeft steeds de voorkeur gegeven aan een multilaterale benadering van de vraag, hoe de onderontwikkelde landen het best worden geholpen, boven een bilaterale. De voornaamste argumenten mogen hier worden herhaald. Bij bilaterale hulpverlening speelt vrijwel steeds het politieke of economische belang in engere zin van het hulp verschaffende land een belangrijke rol. Daarom is deze vorm van hulpverlening voor de hulp vragende landen en vooral voor de jonge landen, waar vrees voor neo-koloniale invloeden bestaat, minder aantrekkelijk dan steun op multilaterale basis en vooral steun in het raam van de activiteiten van de Verenigde Naties. In de multilaterale aanpak zal daarenboven, indien nauw wordt samengewerkt met de Internationale Bank en andere Gespecialiseerde Organisaties, een grotere garantie van deskundigheid en een beter gevoel voor prioriteiten te vinden zijn dan in de meeste bilaterale activiteiten. Het zijn verder alleen de grote, zeer kapitaalcrachtige landen, die op het terrein van de kapitaaloverdracht iets spectaculairs tot stand kunnen brengen. Als kleine landen mee willen doen aan bilateraal hulpwerk, moeten zij zich beperken tot steun aan één of twee andere landen en in die landen tot enkele geïsoleerde projecten. Voor Nederland geldt nog als speciaal argument, dat het een relatief grotere deskundigheid kan inbrengen dan zijn aandeel in het ontwikkelingskapitaal. Directe bilaterale Nederlandse hulp zal eerder het karakter hebben van een druppel op een gloeiende plaat en ons daardoor in een onvoordelige positie brengen, omdat wij op een terrein moeten opereren, waar veel sterkere partners reeds bezig zijn. Bij multilaterale benadering zijn onze deelneming en invloed beter verzekerd.

Bovenal echter wordt het standpunt van de Regering bepaald door de overtuiging, dat het hier een wereldeconomisch probleem betreft, dat een wereldeconomische aanpak vereist. Bilaterale hulp, tenzij op zeer grote schaal verleend, blijft lapwerk of wordt althans in vele landen als zodanig gevoeld.

De hier gemotiveerde voorkeur behoeft, zolang er nog geen apparaat voor multilateraal economische steun bestaat, bilaterale projecten niet geheel uit te sluiten. Wanneer Nederlandse deskundigheid of het werk van typisch Nederlandse instellingen

¹⁾ De bijdragen van de Verenigde Staten aan de landen van het Colombo-plan zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.

gen van bijzonder belang zou zijn en een groot nuttig effect zou opleveren, kunnen er redenen zijn om ad hoc te beslissen ten behoeve van een ander land een project uit te voeren, waarbij naast inbreng van deskundigheid ook materiële hulp wordt verleend. Daarbij worde echter aan de eis vastgehouden, dat de hulpverlening hetzij een korte looptijd heeft, hetzij een project betreft, waarvan geredelijk mag worden aangenomen, dat het door een internationaal lichaam als het S.U.N.F.E.D. zal worden overgenomen zodra dat lichaam zijn activiteiten kan beginnen. Ons land kan niet in aanzienlijke mate aan multilateraal ontwikkelingswerk meedoen en gelijktijdig bilaterale projecten tot uitvoering brengen. Het komt daarom gewenst voor bij de overweging van eventuele bilaterale actie van de aanvang af contact te zoeken met bestaande Internationale Organisaties, die later met een op te richten internationaal fonds zullen samenwerken.

B. De Nederlandse bijdrage in multilaterale activiteiten

1. Als lid van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling.

Ieder lid van de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling draagt door zijn deelneming in het kapitaal indirect bij aan het leningsprogramma voor de onderontwikkelde gebieden. Men mag aannemen, dat van de tot dusverre verstrekte ontwikkelingsleningen ten minste 60 % aan die gebieden ten goede is gekomen. Bij de oprichting van de Bank stortte Nederland \$ 5 500 000 in het werkkapitaal. Uitgaande van de veronderstelling, dat dit werkkapitaal geheel in circulatie is gekomen, kan worden gesteld, dat door de Nederlandse bijdrage ten minste de tegenwaarde van f 12 500 000 in de vorm van leningen in de onderontwikkelde landen is besteed. Dit kan echter reeds lang geleden geschied zijn en het lijkt niet juist in een opgave van de in 1955 bestede bedragen nog een deel van de dollarcontributie aan de Bank op te nemen.

Van de Nederlandse guldenbijdrage, 18 % van de nominale deelneming, werd en wordt over de jaren 1954 tot 1957 jaarlijks 25 miljoen gulden voor gebruik vrijgegeven. In hoeverre door de Internationale Bank van deze vrijkomende gelden gebruik wordt gemaakt voor leningsdoeleinden in onderontwikkelde landen, valt buiten de beoordeling van de Regering. De fondsen kunnen zowel in Nederland als elders worden besteed. Het kan zijn, dat zij voor een deel pas in latere jaren worden gebruikt. De vrijgave geschiedde zowel om aan de geconditioneerde verplichting tegenover de Bank te voldoen als uit overwegingen van exportbevordering. Aangezien hulpverlening aan onderontwikkelde landen niet het motief voor de vrijgave is geweest, zijn de bedoelde fondsen in de als bijlage bij deze nota gevoegde opgave van de Nederlandse hulp buiten beschouwing gelaten. Het is echter waarschijnlijk, dat zij vroeger of later voor een deel aan onderontwikkelde landen ten goede komen.

2. Als lid van de Internationale Financierings Maatschappij (I.F.C.).

Nederland heeft zich aangemeld als lid van de nieuw op te richten Internationale Financierings Maatschappij. Het aandeel in het kapitaal bedraagt de tegenwaarde in dollars van f 11 600 000. Het betreft hier een bijdrage ineens, die niet wordt gevolgd door jaarlijkse contributies. Hoewel niet met zekerheid valt te zeggen, dat de I.F.C. zijn terrein van werkzaamheid geheel in de onderontwikkelde landen zal vinden, mag worden aangenomen, dat deze landen toch wel in hoofdzaak van het nieuwe lichaam voordeel zullen trekken. In de statuten immers wordt als doelstelling aangeduid de bevordering van de economische ontwikkeling door het aanmoedigen van de verdere groei van produktieve particuliere ondernemingen in de landen, die lid van de I.F.C. zijn en in het bijzonder in de minder ontwikkelde gebieden. Waar het hier een eenmalige storting in het kapitaal van een ontwikkelingsinstituut betreft, is de deelneming in het overzicht gescheiden gehouden van de periodieke bijdragen.

3. Als lid van de Verenigde Naties en de Gespecialiseerde Organisaties.

De Verenigde Naties en de Gespecialiseerde Organisaties werken zowel voor de hoger als voor de lager ontwikkelde landen. Het is niet mogelijk nauwkeurig na te gaan, welk deel der middelen aan de lager ontwikkelde landen ten goede komt. Wat de Verenigde Naties zelf betreft, is dit slechts mogelijk waar bepaalde fondsen uitdrukkelijk voor hulpverlening, buiten het programma voor technische hulp der gezamenlijke organisaties om, zijn bestemd. Rekening houdend met het Nederlandse aandeel in de jaarlijkse inkomsten, kan worden aangenomen, dat aan dit eigen hulpwerk van de Verenigde Naties in de onderontwikkelde gebieden door ons land tot een bedrag van ongeveer f 50 000 per jaar wordt bijgedragen. Een dergelijke becijfering kan voor de Gespecialiseerde Organisaties niet worden gemaakt. Bij enkele dier organisaties, in het bijzonder de Wereld Gezondheids Organisatie, komt een deel van de hulp aan bedoelde landen ten laste van de normale begroting; bij andere is dit slechts tot een zeer gering bedrag of in het geheel niet het geval.

Twee regionale commissies van de Verenigde Naties, n.l. die voor Azië en het verre Oosten en voor Latijns-Amerika, alsook regionale bureaus van de Gespecialiseerde Organisaties werken ten behoeve van onderontwikkelde landen. De taak van deze organen ligt echter in hoofdzaak op het terrein van documentatie, research en het organiseren van regionale conferenties, niet in de eerste plaats op het terrein van directe hulpverlening. Tot deze categorie kunnen ook de Zuid-Pacific Commissie en de Caraïbische Commissie worden gerekend, welke echter uitsluitend uit behorende Mogendheden zijn samengesteld.

Aangezien ten aanzien van de jaarlijkse bijdragen aan al deze organisaties slechts van indirecte hulp kan worden gesproken en daarenboven een nauwkeurige vaststelling van de door de onderontwikkelde landen ontvangen assistentie niet mogelijk is, zijn geen gegevens daaromtrent in de opgave vermeld.

Wel is in het overzicht opgenomen de bijdrage aan het Kinderfonds, waarvan het overgrote deel in de lager ontwikkelde landen wordt besteed. Deze bijdrage bedroeg in 1955 f 150 000, terwijl voor 1956 f 300 000 is toegezegd.

4. Als deelnemer aan het programma van technische hulp van de Verenigde Naties.

De bijdragen aan het Uitgebreide Programma van Technische Hulp komen uiteraard geheel aan de onderontwikkelde landen ten goede. In 1955 bedroeg de bijdrage f 2 508 000; voor 1956 is f 2 888 000 toegezegd. Van de aanvang van het programma af heeft Nederland daarin een op de voorgrond tredende plaats ingenomen. Dit geldt zowel ten aanzien van de bijdrage in de fondsen als bij de uitvoering der werkzaamheden. Het Nederlandse aandeel in de fondsen bedroeg in 1955 2,36 %; het wordt voor 1956 op 2,62 % getaxeerd. Na de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Canada, Frankrijk en de Sovjet-Unie neemt Nederland onder de contribuanten de zesde plaats in, op de voet gevolgd door de Scandinavische landen, Australië, België en India.

Wat de uitzending van deskundigen betreft, bezet Nederland reeds geruime tijd de vierde plaats, na het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Frankrijk. Tot de 2386 in 1955 uitgezonden deskundigen behoorden 109 Nederlanders (4,6 %). Bijna de helft van de deskundigen was voor de voedsel- en landbouworganisaties werkzaam. Buiten het programma voor technische hulp werden door de internationale organisaties U.N.K.R.A. en U.N.R.W.A. nog 15 Nederlandse deskundigen te werk gesteld.

De rangorde van Nederland bij de verschaafing van studie-faciliteiten is eveneens gunstig, niettegenstaande moeilijkheden met de taal. Onder \pm 80 landen, waar gespecialiseerde krachten uit onderontwikkelde gebieden voor verdere opleiding werden ontvangen, nam Nederland in 1954 de zesde plaats in na het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Frankrijk,

Denemarken en Duitsland¹⁾). Op een totaal van 2094 bursalen in 1955, gefinancierd ten laste van het Uitgebreide Programma voor Technische Hulp, bezochten 159 (7,6 %) ons land. Daarnaast werden 31 bursalen, gefinancierd ten laste van de normale begrotingen van de verschillende organisaties, hier ontvangen.

Ingevolge verzoek van de Kamer zijn bij deze nota als bijlagen I en II gevoegd nadere gegevens inzake de landen van bestemming der deskundigen en de landen van herkomst van de studerende, alsmede van de voornaamste werkterreinen.

5. Andere bijdragen met een multilateraal aspect.

Een missie, uitgezonden op initiatief van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties, heeft op uitnodiging van India en Pakistan aan deze landen een bezoek gebracht en vervolgens voorstellen gedaan voor aan bedoelde landen te verlenen financiële en technische hulp ten behoeve van een betere melkvoorziening. Volgens dit plan zullen de landen, die magere-melkpoeder exporteren, een financiële bijdrage aan India leveren voor een aanschaf van een installatie voor de bereiding van volwaardige melk uit geïmporteerd magere-melkpoeder en lokale buffelmelk. Tevens zullen genoemde landen het benodigde melkpoeder leveren tegen concessionele prijs en zullen zij enige experts ter beschikking stellen voor India en Pakistan.

Het is waarschijnlijk, dat de Regeringen van de Verenigde Staten, Australië, Nieuw-Zeeland en Nederland en wellicht ook nog Canada en Denemarken aan dit plan zullen medewerken. Wat Nederland betreft, zal door de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening een voorstel worden gedaan aan de Staten-Generaal om bij suppletore begroting voor 1956 een uitgave, die maximaal f 250 000 zal bedragen, als Nederlands aandeel in deze aan India en Pakistan te verlenen hulp te willen goedkeuren.

Dit project vormt een gelukkige combinatie van uitbreiding van de afzetmogelijkheden voor een agrarisch surplusproduct en het verlenen van hulp aan onderontwikkelde landen. Aangezien het laatste element op zich zelf van grote waarde is, lijkt het juist het door Nederland te betalen aandeel (onder reserve van goedkeuring door de Staten-Generaal) in het overzicht op te nemen. Doordat de F.A.O. bij de voorbereiding van dit project een belangrijke rol heeft gespeeld, terwijl F.A.O. en U.N.I.C.E.F. bij de uitvoering ingeschakeld zullen worden, heeft dit plan een multilateraal aspect gekregen.

C. Andere vormen van Nederlandse hulpverlening

Van Nederlandse bilaterale hulp aan onderontwikkelde gebieden in de taalkundig correcte zin kan niet worden gesproken. Er bestaan namelijk geen overeenkomsten met andere landen, die in de verlening van technische of andere hulp voorzien.

Wel vallen verschillende Nederlandse activiteiten te vermelden, die — eenzijdig geëntameerd — uitdrukkelijk bedoeld zijn als hulp aan andere landen. Vooreerst valt daaronder de uitzending van jongere deskundigen. Voorts wordt, ten laste van de Rijksbegroting, een aantal beurzen beschikbaar gesteld en ten slotte verstrekken enige instituten met Rijkssubsidie studiefaciliteiten aan personen uit onderontwikkelde landen.

De uitzending van jongere deskundigen ten laste van in 1955 en 1956 daarvoor op de begroting voorkomende posten geschiedt zowel met inschakeling van de Gespecialiseerde Organisaties als door directe uitzending. Het programma heeft mede ten doel het reservoir van de Nederlandse ervaring in onderontwikkelde landen op peil te houden en zodoende beter in staat te zijn ook in de toekomst een rol bij de ontwikkeling aldaar te spelen. Aangezien deze activiteiten veel voorbereiding

vereisen, werd in 1955 slechts f 120 000 besteed. In 1956 ware te rekenen met volledige uitputting van de begrotingspost, die f 500 000 bedraagt. De uitzending bevordert tevens het wetenschappelijk potentieel van ons land. Vermoedelijk zullen enkele der betrokken Ministeries een deel der gevoteerde bedragen besteden met dit laatste als doel. Aangezien deelneming aan de hulpverlening vooropstaat en moeilijk splitsing kan worden gemaakt tussen beide bestedingsdoeleinden, is de begrotingspost geheel in het cijferoverzicht opgenomen.

Wat de beschikbaarstelling van beurzen betreft, kan in de gevallen, waar zowel aan studerende uit hoger ontwikkelde landen als uit lager ontwikkelde landen faciliteiten worden verleend, slechts een geschat bedrag worden vermeld. Een deel der beurzen heeft steun aan wetenschappelijke en culturele ontwikkeling ten doel, een ander deel vergroting van kennis op economisch en sociaal gebied.

Aan de U.N.E.S.C.O. worden jaarlijks drie beurzen beschikbaar gesteld voor uit onderontwikkelde landen afkomstigen. Hiervoor komt zowel in 1955 als in 1956 een bedrag van f 6750 op de begroting voor.

Tevens wordt jaarlijks een bedrag van f 50 000 ten laste van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor beurzen aan Indonesië besteed.

Op het gebied van de landbouw zijn twee begrotingsposten van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening te vermelden, t.w. die voor studiebeurzen ten behoeve van de Landbouwhogeschool en die voor uitwisseling van buitenlandse studenten. Ten laste van de eerste post werd in 1954 f 5400 besteed voor de studie van personen uit onderontwikkelde gebieden en ten laste van de tweede post f 4500. In 1956 kunnen deze bedragen op f 5500, resp. f 4500 worden gesteld.

Door de P.T.T. wordt medewerking verleend bij de opleiding van technisch personeel van de radiotelegrafiediensten in enkele onderontwikkelde landen. Dit is een wezenlijke bijdrage, doch zij brengt geen lasten voor de schatkist met zich, aangezien het doel ervan mede is, het goed doen functioneren van internationale radioverbindingen, waarbij ons land belang heeft.

Van de instituten, die met Rijkssubsidie studiefaciliteiten aan personen uit onderontwikkelde landen verstrekken, moet in de eerste plaats genoemd worden het Institute of Social Studies. De opzet van dit instituut heeft niet uitdrukkelijk de technische hulpverlening ten doel, doch is mede geschied uit een oogpunt van wetenschappelijk belang en van bevordering van de samenwerking op internationaal sociaal gebied. Direct ten goede van de onderontwikkelde gebieden komt slechts dat deel van de begroting van het instituut, dat betrekking heeft op de verstrekking van studiebeurzen. Dit deel bedroeg in 1955 f 32 000, terwijl voor 1956 f 70 000 op de begroting staat. Een deel van de algemene kosten van het instituut komt indirect aan studerende uit minder ontwikkelde landen ten goede. Aangezien het onmogelijk is vast te stellen, hoe groot dat deel is, en mede gezien de algemene doelstelling van het instituut, is geen aandeel in de laatsbedoelde kosten in het overzicht opgenomen.

Overwogen zou kunnen worden ook een gedeelte van de aan het Internationaal Opleidingscentrum voor de Luchtvaart te Delft verstrekte subsidie te beschouwen als speciaal voor studerende uit minder ontwikkelde landen bestemd te zijn. Dit centrum verleent echter geen studiebeurzen. De doelstelling is enerzijds het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, anderzijds hoger gespecialiseerd technisch onderricht en hulpverlening. Waar het ook hier nauwelijks mogelijk is na te gaan, welk deel van de subsidie voor het laatste doel bestemd is, werd afgezien van opneming in het overzicht.

Het Internationale Landbouwkundig Studiecentrum te Wageningen werkt vrijwel geheel voor de achtergebleven landen. De voor dit studiecentrum op de begroting van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening voorkomende subsidie ad f 10 000 moet dus in de opgave worden opgenomen.

Een overzicht van de hierboven opgesomde gegevens inzake Nederlandse hulp aan onderontwikkelde gebieden is in bijlage III opgenomen.

¹⁾ Hierbij zijn Egypte en Mexico, waar regionale cursussen onder internationale leiding door een groot aantal studerende uit de nabije onderontwikkelde landen werden bezocht, buiten beschouwing gelaten.

V. De Nederlandse bijdrage aan ontwikkelingsprojecten in de overzeese Rijksdelen

Aan de Kamer werd toegezegd, dat in deze nota mede zou worden uiteengezet, welke steun werd verleend aan ontwikkelingsprojecten in de overzeese Rijksdelen. De hierop betrekking hebbende gegevens zijn samengevat in bijlage IV.

De *Nederlandse Antillen* zijn in staat de bestaande ontwikkelingsplannen uit eigen middelen te financieren.

De Nederlandse bijstand aan *Suriname* heeft voor het overgrote deel op ontwikkelingsprojecten betrekking. Deze projecten liggen grotendeels op het niveau van de infrastructuur: de experimentele landbouwprojecten, gevolgd door uitbreiding van het landbouwareaal, landbouwkrediet, wegeaanleg, sociale verbeteringen als middel tot verhoging van de arbeidsproductiviteit.

Vanaf 1947 tot ultimo maart 1955 werd een bedrag van 40 miljoen in het Welvaartsfonds Suriname gestort. Hieruit werden o.m. de luchtkartering van een deel van Suriname, de aanleg van bevolkingsspolders, de oprichting van een volkskredietbank, de citruscentrale, bevordering van de woningbouw, de tweede algemene volkstelling, alsmede de experimentele landbouwprojecten Lelydorp en Slootwijk gefinancierd. Bij de technische uitvoering van deze laatste projecten werd de Stichting voor de Ontwikkeling van Machinale Landbouw in Suriname ingeschakeld. Deze Stichting is opgericht ter uitvoering van het Wageningen-project. Aanvankelijk gefinancierd met een bijdrage uit het Welvaartsfonds en vervolgens met door de Stichting in Nederland geplaatste en door de Staat gegarandeerde leningen, wordt thans gewerkt met voorschotten van de Nederlandse Regering. In 1955 bedroegen deze voorschotten 8 miljoen, voor 1956 ligt een voorschot ter hoogte van 10,3 miljoen in de bedoeling. In evengoemd bedrag is begrepen de uitkering aan de Stichting ter betaling van de rente en aflossing op de met Regeringsgarantie aangegeane lening.

In december 1954 werd tussen de Nederlandse en de Surinaamse Regering in principe overeenstemming bereikt over de financiering van het Tienjarenplan, waaronder vooral landbouw- en verkeersprojecten, doch ook werken in de sociale sector zullen

worden uitgevoerd. De totale kosten van het Tienjarenplan zijn begroot op (Ned.) 256 miljoen, waarvan Nederland 2/3 deel of 171 miljoen zal dragen. De helft van dit laatste bedrag is als schenking gedacht, de andere helft als lening voor de duur van de uitvoering van het plan. Na afloop van de planperiode worden de bedragen van de leningen en de rente samengevoegd en omgezet in een 25-jarige lening, waarvan de rente in overleg met Suriname wordt bepaald. Na aanvaarding door de Staten-Generaal van het desbetreffende ontwerp van wet is op de begroting voor 1955 16,5 miljoen voor dit doel gebracht, terwijl in 1956 een bedrag van 16,2 miljoen op de begroting voorkomt.

In *Nederlands Nieuw-Guinea* kan uiterst moeilijk een scheiding worden gemaakt van wat wel en wat niet als ontwikkelingsproject moet worden beschouwd. Eigenlijk is al het werk, verricht in Nederlands Nieuw-Guinea, ontwikkelingswerk, aangezien het gehele gebied als een zich in ontwikkeling bevindend achtergebleven land moet worden beschouwd. Gezien het stadium van die ontwikkeling, is het niet wel doenlijk een scheiding te maken tussen werkzaamheden op bestuurlijk, cultureel, sociaal en economisch gebied. Alle activiteiten, welke op deze terreinen worden ontplooid, dragen op directe dan wel indirecte wijze bij tot de economische opleving.

De grote meerderheid der terreinen van Overheidszorg, waartoe mede de Rijksbijdrage strekt, valt onder het begrip ontwikkeling van de economische infrastructuur. Van deze terreinen kunnen worden genoemd: kampongbouw, ziekenhuisbouw en bouw van woningen, scholen en openbare gebouwen, ontwikkeling van de verbindingen en krachtopwekking, kartering, bodemkundig en geologisch onderzoek, streekprojecten, verbetering van de klappercultuur, introductie van de cacao-cultuur, rijst- en houtbedrijven, bouw sleephelling en reparatiebedrijf Manokwari. Gesteld kan worden, dat de Nederlandse bijdrage in haar totaliteit ten doel heeft het Rijksdeel mede op economisch terrein te ontwikkelen.

De Rijksbijdrage, dekkende het deficit op de begroting van Nederlands Nieuw-Guinea, werd voor 1955 geraamd op f 57 979 125; voor 1956 is deze begroot op f 58 975 100.

Nota inzake de hulpverlening aan minder ontwikkelde gebieden

BIJLAGEN I—IV

No. 3

BIJLAGE I

De landen van werkzaamheid der Nederlandse deskundigen, in 1955 door de Verenigde Naties en de Gespecialiseerde Organisaties uitgezonden, en de landen van herkomst der door die organisaties voor studie en observatie naar Nederland gezonden

	Deskundigen	Studerenden
Afrika		
Belgische Congo	—	2
Ethiopië	3	—
Gambia	1	—
Liberia	1	—
Marokko	—	2
Uganda	—	2
Totaal	5	6
Azië en het verre Oosten		
Birma	10	1
Cambodja	2	—
Ceylon	3	1
China	—	1
India	9	10
Indonesia	2	15
Japan	—	7
Korea	10	—
Ned. Nieuw-Guinea	—	1
Nepal	—	1
Noord-Borneo	2	1
Pakistan	10	8
Thailand	6	4
Vietnam	2	—
Totaal	56	50
Europa		
Cyprus	1	—
Griekenland	1	1
Turkije	3	5
Zuidslavië	1	28
Totaal	6	34
Latijns-Amerika		
Bolivia	2	—
Brazilië	2	—
Chili	—	4
Columbia	3	2
Costa Rica	2	—
Ecuador	—	2
Guatemala	1	—
Honduras	1	—
Mexico	2	1
Peru	—	1

	Deskundigen	Studerenden
Porto Rico	—	1
Suriname	—	3
Trinidad	1	—
Totaal	14	15
Midden-oosten		
Afghanistan	2	—
Egypte	7	11
Irak	3	1
Iran	14	9
Israël	4	17
Jordanië	1	2
Libanon	5	7
Lybië	2	—
Syrië	4	7
Yemen	1	—
Totaal	43	54
Totaal-generaal	124	159

BIJLAGE II

Algemene terreinen van werkzaamheid van de door de Verenigde Naties en de Gespecialiseerde Organisaties in 1955 naar onderontwikkelde landen gezonden Nederlandse deskundigen en van de uit die landen afkomstige, onder een technisch hulp-programma in Nederland studerende

	Deskundigen	Studerenden
Arbeid	3	10
Algemene ontwikkelingsvraagstukken	4	3
Financiële aangelegenheden	8	2
Industrie	7	19
Landbouw	32	14
Bosbouw	3	—
Veeteelt, zuivel en veeartsenijkunde	4	7
Landmeetkunde en luchtkartering	1	9
Geologie en mijnbouw	4	—
Luchtvaart	9	1
Meteorologie	—	1
Onderwijs en opvoeding	8	12
Overheidsadministratie	—	2
Sociale zorg en Sociologie	6	5
Statistiek	2	6
Stedebouw en volkshuisvesting	—	9
Telecommunicatie	—	2
Verkeer	2	9
Visserij	2	3
Volksgezondheid	27	41
Waterstaat en openbare werken	2	4
Totaal	124	159

BIJLAGE III

Overzicht van de Nederlandse hulp aan onderontwikkelde gebieden
(in guldens)

Benaming	1955	1956	Opmerkingen
I. Multilaterale Hulp.			
a. Het Uitgebreid Programma van Technische Hulp	2 508 000	2 888 000	Deze fondsen komen ten goede aan de speciale hulp-programma's van: de Verenigde Naties; de Voedsel- en Landbouworganisatie; de Wereld Gezondheids Organisatie; de U.N.E.S.C.O.; de Internationale Arbeidsorganisatie; de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie; de Wereld Meteorologische Organisatie; de Internationale Telecommunicatie Unie. De Technical Assistance Administration van de Verenigde Naties verzorgt, naast het aandeel in het Uitgebreid Technisch Hulpprogramma, eigen technische hulp op de werkterreinen: economische ontwikkeling, sociale bijstand en burgerlijke administratie. Dit eigen programma komt voor een groot gedeelte aan de onderontwikkelde gebieden ten goede. De Nederlandse bijdrage in de Verenigde Naties is 1,25 %. Op deze basis is het aandeel in het eigen V.N.-programma berekend. Het werk van U.N.I.C.E.F. komt in overwegende mate aan de onderontwikkelde landen ten goede. Alsnog door de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening suppletoir aan te vragen.
b. Technisch Hulpprogramma van het V.N.-Secretariaat	50 000	50 000	
c. V.N.-Kinderfonds	150 000	300 000	
d. Margere-melkpoeder-project Calcutta	—	250 000	
	2 708 000	3 488 000	
II. Andere Nederlandse bijdragen, ten bate van onderontwikkelde landen buiten het Koninkrijk.			
a. Uitzending van jongere deskundigen	120 000	500 000	Moederpost op begroting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken; bedrag verdeeld over de begrotingen van de Ministeries van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van Sociale Zaken en Volksgezondheid, van Maatschappelijk Werk, van Verkeer en Waterstaat. Ten laste van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Ten laste van de begroting van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Ten laste van de begroting van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Ten laste van de begroting van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Subsidie ten laste van de begrotingen van de Ministeries van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Volledige toerekening van de studiebeurzen. Subsidie ten laste van de begroting van het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.
b. U.N.E.S.C.O.-beurzen	6 750	6 750	
c. Beurzen voor uit Indonesië afkomstige personen	50 000	50 000	
d. Beurzen hoger landbouwonderwijs	5 400	5 500	
e. Uitwisseling van buitenlandse studenten hoger landbouwonderwijs	4 500	4 500	
f. Studiebeurzen van het Institute of Social Studies	32 000	70 000	
g. Internationaal Landbouwkundig Studiecentrum, Wageningen ..	10 000	10 000	
	228 650	646 750	
III. Kapitaalsparticipatie.			
a. International Finance Corporation	—	11 600 000	Enmalige bijdrage ten laste van het Ministerie van Financiën.

BIJLAGE IV

Overzicht van de Nederlandse bijdrage aan ontwikkelingsprojecten in de overzeese Rijksdelen
(in guldens)

Benaming	1955	1956	Opmerkingen
a. Nederlands Nieuw-Guinea	57 979 125	58 975 100	Tekort op de civiele begroting.
b. Suriname:			
Stichting voor de ontwikkeling van machinale landbouw	8 000 000	10 300 000	Voorschotten, alsmede (in 1956) rentebetaling en aflossing op een met Regeringsgarantie aangegane lening
10-jarenplan	16 500 000	16 200 000	a. 10-jarenplan 155 000 000
			b. verhoging post beheer 1 000 000
			c. landverbindingen 15 000 000
			<u>171 000 000</u>
	82 479 125	85 475 100	